Rigsarkivet

Danmarks
hukommelse

Forskningsårsberetning 2025

Indhold

Årsberetning for 2025 2

Rigsarkivets forskere – en oversigt 5

Forskningen i 2025 – en præsentation 6

Ny forskningsorganisering i Rigsarkivet 11

Ny fireårig forskningsplan 2026-29 13

Forskningsmiljø 16

Forskningsformidling 19

Rigsarkivets forskere i tal 22

Løbende forskningsprojekter 2026 28

Forskning i Rigsarkivet – bibliografi 2025 34

Rigsarkivets porteføljeledelse for forskning 38

Rigsarkivets rådgivende forskningsudvalg 39

Redaktion: Hans Schultz Hansen

Årsberetning for 2025

Forskningen i Rigsarkivet var i 2025 præget af arbejdet med en ny fireårig forskningsplan 2026-29, en ny organisering i tre forskerteams og en betydelig ekstern finansiering – men nok så meget af fastansatte forskeres og ph.d.-studerendes arbejde med deres afhandlinger.

Berlin, åndssvageforsorgen, Firetimerskrigen og spiralsagen

Emnerne for Rigsarkivets forskning varierede også meget i 2025. Af større afhandlinger kan nævnes to bøger, en ph.d.-afhandling og en udredningsrapport, hvortil kom et tidsskrift. Disse resultater præsenteres nærmere nedenfor s. 4ff. I alt udgav forskerne 14 videnskabelige afhandlinger med fagfællebedømmelse (heraf 4 internationale), 7 uden (heraf 4 internationale) og 8 formidlingspublikationer (heraf 2 international), tilsammen 29. De tilsvarende tal i 2024 var 14 (1), 8 (0) og 6 (1), i alt 28. Udviklingen er således gået i retning af flere internationale publikationer.

Ph.d.-studerende

Annemarie Borregaard afleverede i efteråret 2025 sin ph.d.-afhandling *Under statens ansvar: Historien om den danske åndssvageforsorg 1902-1980,* som blev forsvaret med megen ære den 21. januar på Syddansk Universitet i Odense. Hun afløses som stipendiat af Camilla Madsen, der har fået sit ph.d stipendium via DFF's virkemiddel *forskeruddannelse uden for universiteterne* med husning i Rigsarkivet. Stipendiet løber fra den 1. februar 2026 til den 31. januar 2029. Hendes emne er *I statens og hjertets tjeneste: Dansk familiepleje, 1888-1933.* Hovedvejleder er lektor Cecilie Bjerre (Syddansk Universitet), bivejleder seniorforsker Anette Østergaard Schultz. Desuden huser Rigsarkivet to andre ph.d.-studerende, Amalie Olga Lyngsted og Line Hjorth-Moritzsen, der afslutter deres afhandlinger i løbet af 2026.

Ny forskningsorganisering

Rigsarkivet har i 2025 indført tillempet agil governance på forskningsområdet. Det har dels omfattet nedsættelse af tre forskerteams, dels etableringen af en ny porteføljeledelse for forskning, som erstatter det hidtidige forskningskoordineringsudvalg. Der blev

nedsat følgende tre forskerteams: Ældre historie før 1850, Politisk historie efter 1850, Socialhistorie efter 1850. Læs nærmere om den nye organisering s.11f.

Ny fireårig forskningsplan

Rigsarkivets forskere, forskerteams og forskningsudvalg var i 2025 travlt beskæftiget med at lægge en ny fireårig forskningsplan omfattende årene 2026-29. Kort efter nytår 2026 blev den vedtaget af direktionen og sendt til Kulturministeriet med det rådgivende forskningsudvalgs udtalelse. Der redegøres nærmere for den fireårige plan nedenfor s. 13ff.

Ekstern finansiering og samarbejdspartnere

Rigsarkivet modtog i slutningen af året gode nyheder fra flere fonde om finansiering af projekter med forskningsindhold, der gennemgående er opnået i samarbejde med eksterne partnere. Carlsbergfondet har bevilget midler til projekt *At home without a home: ChildHomes database*, som er et Carlsberg Infrastructure-projekt ledet af Mikkel Thelle (Nationalmuseet). Projektet vil skabe en ny kohorte- og prosopografisk metode til at rekonstruere sårbare barndomme samt levere korpora af forskellige typer, produceret både af fageksperter og gennem automatiserede metoder. Projektet vil give Rigsarkivet ressourcer til at ansætte nuværende ph.d.-studerende Amalie Olga Lyngsted i et år og et frikøb til seniorforsker Mette Seidelin i et år. Augustinus Fonden har bevilget 4,7 mio. kr. til forskningsprojektet *Manglende, Forvanskede eller Normaliserede? Effekten af dataficering af arkivmateriale i stor skala* ved Barbara Revuelta-Eugercios, Asbjørn Romvig Thomsen, Tobias Kallehauge og Olivia Robinson. Steen Andersen har ligeledes fået fondsmidler fra Augustinus på 3,7 mio. kr. til projektet *Myter og realiteter: En geografisk analyse af militære planer for Danmark under den Kolde Krig,* der udføres i samarbejde med Stig Svenningsen fra KB. Hans Schultz Hansen indgår i projektet *Grænselandets trusselsbilleder under forandring 1945-73,* der har fået 1,1 mio. kr. fra Augustinus til projektmodning. Rigsarkivet har fået næsten 16 mio. kr. fra Uddannelses- og Forskningsstyrelsen til det historiske personregister HisPer, som skal gennemføres i perioden 2026-29. Projektet er grundlæggende et forskningsinfrastrukturprojekt, men med mulighed for arkivvidenskabelige sidegevinster i form af artikler og konferenceindlæg. Det samme gælder *Nordic Historical Population Data,* der er et femårigt netværk koordineret af Islands Universitet, *som* NordForsk har støttet med 5,6 mio. NOK. Derimod gav en ansøgning om tilskud til det arkivvidenskabelige projekt *Recording children: Children's involvement in writing and child-centred approaches to archiving,* der er

et led i sarmarbejdet mellem Rigsarkivet og Aalborg Universitet om arkivvidenskab, desværre ikke en bevilling.

Andet

Tyge Krogh fratrådte, efter mere end 40 års tjeneste i Rigsarkivet, pr. 1. september sin forskerstilling i enheden for Brugerservice.

Hans Schultz Hansen

Aabenraa marts 2026

Forskningsleder, dr.phil.

Rigsarkivets forskere – en oversigt

Amalie Olga Lyngsted
Ph.d.-studerende, Cand.mag.

Data Science

Asbjørn Romvig Thomsen
Arkivar og seniorforsker

Data Science

Christian Larsen
Arkivar og seniorforsker, ph.d.

Indsamling

Henrik Knudsen
Seniorforsker

Indsamling

Ken Tarbensen
Arkivar og seniorforsker, ph.d.

Adgang og Egenacces

Mette Fransiska M. Seidelin
Arkivar og seniorforsker, ph.d.

Brugerservice

Niklas Thode Jensen
Arkivar og seniorforsker, ph.d.

Indsamling

Peter Fransen
Arkivar og seniorforsker, ph.d.

Adgang og Egenacces

Steen Andersen
Arkivar og seniorforsker, ph.d.

Brugerservice

Thomas Clausen
Arkivar og seniorforsker

Indsamling

Annette Østergaard Schultz
Arkivar og seniorforsker

Adgang og Egenacces

Bárbara Ana Revuelta-Eugercios
Arkivar, Ph.d.

Data Science

Hans Schultz-Hansen
Forskningsleder, adj. Professor, dr.Phil.

Ledelsessekretariatet

Jørgen Mikkelsen
Arkivar og seniorforsker, ph.d.

Brugerservice

Line Hjorth-Moritzsen
Ph.d.-studerende, Cand.mag.

Data Science

Michael Nobel Hviid
Arkivar og seniorforsker, ph.d.

Brugerservice

Per Seesko-Tønnesen
Arkivar og seniorforsker, ph.d.

Adgang og Egenacces

Silvia Goldbaum Tarabini
Forsker, ph.d.

Brugerservice

Camilla Madsen
Ph.d.-studerende

Brugerservice

Forskningen i 2025 – en præsentation

Her gives en præsentation af de bøger og andre større afhandlinger, som udkom i 2025. De enkelte omtaler er udarbejdet af forfatterne. En fuldstændig fortegnelse over produktionen findes på s. 34ff. Endvidere henvises til forskernes sider på Rigsarkivets hjemmeside og til PURE for Kulturministeriets forskningsinstitutioner.

Berlin mellem øst og vest

Mellem øst og vest – Berlin, der er skrevet af seniorforsker Jørgen Mikkelsen, Rigsarkivet, og lektor Johnny Laursen, Aarhus Universitet, er den tredje bog i serien "Historie, magt og monumenter", som Gads Forlag søsatte i 2019 med en bog om Rom. Året efter blev der udgivet et værk om London, og en bog om Paris er i støbeskeen. Måske vil der herefter blive skrevet bøger om flere andre europæiske "magtbyer" efter samme koncept, hvor forfatterne på ca. 300 sider giver en generel fremstilling af den pågældende bys historie med særligt fokus på samspillet mellem magtudøvelse i forskellige perioder og byens fysiske fremtræden i dag.

Som der står på bagsiden af Berlin-bogen, henvender den sig til "historieinteresserede læsere og den kulturrejsende, som gerne vil nogle spadestik dybere for at forstå monumenterne, arkitekturen og historien i Berlin. Men fortællingen handler også om noget større. Om Europas fortid og om Europas fremtid." Bogen beskriver Berlins udvikling lige fra den spæde begyndelse omkring 1100 til i dag, men med mest vægt på tiden efter 1871, hvor byen blev hovedstad i det nye tyske kejserrige. Berlin har imidlertid været hovedstad siden 1400-tallet – først i fyrstendømmet Brandenburg og siden i kongedømmet Preussen, der ekspanderede stærkt i både 1700- og 1800-tallet. I bogen er der lagt stor vægt på sammenhængen mellem byens stærke befolkningsmæssige og økonomiske vækst, der begyndte i slutningen af 1600-tallet, men for alvor blev til at mærke i 1800-tallet, og den politiske udvikling i de tyske stater i dette tidsrum. F.eks. spiller Frederik den Stores magtudøvelse og de markante bygningsværker, som han tog initiativ til, en central rolle i beskrivelsen af 1700-tallets Berlin.

Berlin har haft en usædvanligt turbulent historie. Den britiske historiker Alexandra Richie har formuleret det på denne måde: "Ingen anden hovedstad er gentagne gange blevet så magtfuld for herefter at falde så dybt". Men hver gang har Berlin rejst sig af asken. Mange begivenheder har sat sig fysiske spor, om end en stor del af de bygninger, vi kan se i dag, er genopbygget efter ødelæggelserne under 2.

verdenskrig. Det er også værd at bemærke, at en del af Berlins mest kendte og markante bygninger såsom Zeughaus og Neue Wache har haft forskellige funktioner under forskellige regimer. Forfatterne til den nye bog har gjort en stor indsats for at fremhæve disse skift og på at beskrive den særlige erindringskultur, der knytter sig til Berlin. Jørgen Mikkelsen har skrevet om tiden frem til 1871, mens Johnny Laursen har taget sig af de sidste 150 år.

Under statens ansvar: Historien om den danske åndssvageforsorg 1902-1980

Den 21. januar 2026 forsvarede Annemarie Borregaard med megen ære sin ph.d.-afhandling *Under statens ansvar: Historien om den danske åndssvageforsorg 1902-1980* ved Syddansk Universitet. Afhandlingen er blevet til i forbindelse med hendes ph.d.-studium ved Rigsarkivet, der blev finansieret af Danmarks Frie Forskningsfond og foregik i nært samarbejde med Syddansk Universitet.

Formålet med Annemarie Borregaards ph.d.-projektet var at undersøge den danske åndssvageforsorgs ud- og afvikling i perioden 1902-1980 med særligt fokus på perioden 1933-1980 og derved give et bidrag til en underbelyst del af den danske velfærdshistorie.

Det grundlæggende forskningsspørgsmål lød: Hvordan kan udviklingen af den danske åndssvageforsorg i perioden 1902-1980 karakteriseres og forklares? Dette blev besvaret ved hjælp af fire underspørgsmål: Hvornår overtog staten ansvaret for åndssvageforsorgen, hvilke idéer formede dansk åndssvageforsorg, hvem var åndssvageforsorgen og hvem havde egentligt ansvaret?

Afhandlingen er en dansksproget monografi, som empirisk bygger på et omfattende arkivstudie i Rigsarkivets samlinger, på materiale fra den parlamentariske proces relateret til åndssvage, åndssvageforsorg og generel socialpolitik i perioden samt på faglitteratur og fagtidsskrifter fra samtiden.

Afhandlingen bidrager med en forståelse for åndssvageforsorgens institutionelle udvikling, hvorved den beriger den eksisterende litteratur om den danske åndssvageforsorg og samtidigt skriver institutionen ind i den samlede danske velfærdshistorie. Særligt afhandlingens kapitler om perioden 1960-1980 tilfører væsentlig ny viden, idet åndssvageforsorgens udvikling knyttes tæt sammen med velfærdsstatens udvikling i den samme

periode. Afhandlingen bliver i revideret form udgivet på Syddansk Universitetsforlag, og arbejdet er sat i gang.

Ud over monografien har projekt kastet flere skriftlige produkter af sig: to tidsskriftsartikler: om undervisning af børn under Særforsorg (2023) og om kvindeliv under åndssvageforsorg (2025), et antologibidrag om hunden som hjælpemiddel til mennesker med funktionsnedsættelser (2025) samt et håndbogskapitel til den kommende udgivelse Palgrave Handbook of Citizenship, Intellectual disability and dementia (2026). Endeligt er en lille brugervejledning til Særforsorgens arkivalier i Rigsarkivet på vej i Slægtsforskeren (2026).

Firetimerskrigen – 9. april 1940 i Sønderjylland

Det meste litteratur om det tyske angreb på Danmark den 9. april 1940 fokuserer på de nationale beslutningstagere i København. Forskningsleder Hans Schultz Hansens bog *Firetimerskrigen* har i stedet et regionalt udgangspunkt i Sønderjylland. Bogen er udgivet af Historisk Samfund for Sønderjylland.

Historien har mange eksempler på, at krige navngives efter deres varighed. Fra danmarkshistorien kender vi Treårskrigen fra marts 1848 til januar 1851. Når de dansk-tyske kampe om morgenen den 9. april 1940 her benævnes Firetimerskrigen, er den ene og oplagte grund deres varighed. Den anden årsag er, at der efter forfatterens opfattelse virkelig er krig den morgen. Ganske vist kommer det ikke til kamp langs en sammenhængende front, men til et dusin træfninger i Sønderjylland langs de nordgående indfaldsveje, men der er døde og sårede på begge sider, og der er civile tab og ødelæggelser.

Afhandlingens første spor er det militære med Grænsegendarmeriet, Hæren og kampene. Det undersøges her, hvilke mål, der var sat for de sønderjyske styrkers indsættelse i tilfælde af invasion sydfra, og hvilken plan, der var lagt for den – og navnlig hvorvidt formålet planen blev fulgt og målet nået. Det undersøges ligeledes, hvilket råderum de sønderjyske styrker havde, og hvordan de udnyttede det – med eller imod ovenfra givne ordrer. Det tyske angreb skildres i dets fire faser. Første fase er indsættelsen af civile agenter umiddelbart før angrebet. Anden fase er de tyske hærstyrkers overskridelse af grænsen og de danske styrkers udrykning samt de første kampe i grænseområdet. Tredje fase betegner den tyske værnemagts gennembrydning af de tynde danske linjer, mens fjerde fase omfatter slutkampene, indtil ordren om at indstille modstanden når frem ved ottetiden.

Bogens andet er spor er det civile, det vil sige hvordan den sønderjyske befolkning forholdt sig under kampene og hvilke tab og skader, den led, samt hvordan den reagerede på, at tyske tropper efter 20 års fravær vendte tilbage til landsdelen.

Det tredje spor er landsdelens tyske mindretal. Her analyseres det, hvorvidt der var tale om velforberedt femtekolonnevirksomhed eller om spontane aktioner for at støtte den tyske invasion eller udnytte den politisk. Det undersøges også, hvordan mindretallets medlemmer bredt reagerede på tyske troppers fremkomst.

Bogen bygger på den eksisterende forskning og de trykte kilder, men først og fremmest på de samtidige kilder i arkiverne dels fra Generalkommandoen, bl.a. med fægtningsberetninger fra officererne i Sønderjylland, dels politirapporter i de sønderjyske politiarkiver.

Selv om bogens udgangspunkt er regionalt, rummer den perspektiver for den nationale besættelseshistorie. Det gælder oplagt for vurderingen af det danske forsvars øvrige og samlede indsats, men der var også politisk-juridiske følgevirkninger: jo klarere det vil fremgå, at der var tale om et voldeligt overfald og fire timers krig, jo skarpere et lys vil der kastes over handlinger, som under besættelsen blev begået af danske statsborgere i tysk interesse, særlig af det tyske mindretal i grænselandet.

Rapporten om spiralsagen

I september 2025 forelå rapporten *Uvildig udredning af antikonceptionspraksis i Kalaallit Nunaat i perioden 1960-1991*. Den er udarbejdet af forskere fra henholdsvis Ilisimatusarfik (Grønlands Universitet), Københavns Universitet og Rigsarkivet. Seniorforsker Mette Seidelin fra Rigsarkivet var blandt de udpegede forskere, som har udarbejdet udredningen i perioden 2023-2025 efter opdrag fra Naalakkersuisut og den danske regering.

Rapporten fylder 347 sider og består af tre dele, der behandler de områder, der i henhold til kommissoriet skulle afdækkes. Del 1 belyser den historiske kontekst for den daværende antikonceptionspraksis, herunder beslutningsforløbet forud for indførelsen af spiralmetoden, gennemførelsen af spiralforsøget og den efterfølgende implementering af metoden. Del 2 behandler det juridiske grundlag for den daværende praksis med fokus på bl.a. de retlige rammer for information og samtykke til sundhedsfaglig behandling, lægeansvaret m.m. i undersøgelsesperioden. Del 3 behandler oplevelserne med tildeling af

antikonception baseret på de beretninger fra kvinder og fagpersoner, som forskerholdet modtog.

Afdækningen af den historiske kontekst og forløbet baserer sig på arkivmateriale fra Kalaallit Nunaata Allagaateqarfia (Grønlands Nationalmuseum og Arkiv), Rigsombuddet, Rigsarkivet m.m., men også på arkivalier, der fortsat befinder sig i grønlandske sygehuse. Forskerne har gennemgået arkivalier fra både offentlige og private arkivskabere. I Kalaallit Nunaata Allagaateqarfia gælder det arkivalier fra Landslægeembedet, Landsrådet, De Samvirkende Grønlandske kvindeforeninger m.v. I Rigsarkivet har forskerne undersøgt arkivalier fra Grønlandsministeriet, Sundhedsstyrelsen, Foreningen for Familieplanlægning m.v. Det brede empiriske grundlag vidner om, at selvom man i daglig tale omtaler det historiske forløb som spiralsag*en*, findes der ikke én sag, der afdækker hele forløbet. Oplysningerne har i stedet skullet findes i mange forskellige samlinger, for at undersøgelsen var fyldestgørende.

Umiddelbart op til lanceringen af udredningen gav statsminister Mette Frederiksen en officiel undskyldning til de berørte kvinder, hvilket blev markeret den 24. september 2025 i Nuuk. Efterfølgende har et flertal i Folketinget indgået aftale om, at de berørte kvinder hver kan få en økonomisk godtgørelse på 300.000 kr.

Erhvervshistorisk Årbog 2025

Erhvervshistorisk Årbog, der i december 2025 udkom i 74. årgang, har fortsat en central position for formidling af forskning i dansk erhvervshistorie i bred forstand. Som tidligere var der artikler, der bygger på gode arkivstudier, og som tog fat på hidtil underbelyste emner. Med afsæt i et speciale fra Københavns Universitet satte Asger Kjellerup Hansen fokus på rederikoncernen C.K. Hansen og rederiet Dannebrog, i mange år et af Danmarks største rederier, hvor der er sikret arkivalier i Rigsarkivet. Teknologihistorikeren Jørgen Burchardt bidrog med en artikel om elevatorernes udvikling med fokus på det voksende behov for regulering af sikkerhedshensyn. Professor emeritus Jesper Strandskov gav et stort overblik over plastikindustriens udvikling fra efterkrigsårene og frem, da plastik vandt frem som et nyt materiale. Arkivleder Anna Vichit Petersen fra Grundfos skrev om kvinder på Grundfos – fra de første kontordamer over samlebåndsarbejde

med bl.a. printplader til nutidens kvindelige topchefer.
Og endelig bidrog cand.mag. Berit Guldmann Hornstrup med en artikel om chokoladefabrikanten Kathrine Andersen, et fint eksempel på en kvindelig iværksætter i begyndelsen af 1900-tallet – en chokoladefabrik, der endnu eksisterer.

Årbogen blev atter redigeret af seniorforsker Kenn Tarbensen, Rigsarkivet Viborg, og den er som sædvanlig frit tilgængelig på tidsskrift.dk.

Ny forskningsorganisering i Rigsarkivet

Rigsarkivet har i 2025 indført tillempet agil governance på forskningsområdet. Det har dels omfattet nedsættelse af tre forskerteams, dels etableringen af en ny porteføljeledelse for forskning, som erstatter det hidtidige forskningskoordineringsudvalg. For de øvrige aktører på forskningsområdet – det rådgivende forskningsudvalg, enhederne, direktionen og forskningslederen – er opgaverne i det væsentligste uændret i forhold til tidligere.

Der blev nedsat følgende tre forskerteams:

- Ældre historie før 1850
- Politisk historie efter 1850. Dette team er for tiden især fokuseret på besættelsen, den kolde krig og tiden derefter:
- Socialhistorie efter 1850. Begrebet socialhistorie forstås her i videste forstand.

Et team om arkivvidenskab afventer etablering heraf som forskningsområde i Rigsarkivet.

De enkelte forskerteams formål og organisering blev fastlagt som følger:

Formål:

- Forøgelse af forskningskvaliteten ved gensidig sparring i form af frie diskussioner af projektskitser, udkast til artikler, antologibidrag, bogkapitler m.m.
- Diskussion af de enkelte teammedlemmers bidrag til flerårig forskningsplan og forskningsårsplan
- Diskutere nye teorier og metoder, som er relevante for teamets medlemmer
- Erfaringsudveksle om international publicering
- Deltage i eksterne netværksaktiviteter og erfaringsudveksle herom
- Stille forslag til ekstern finansiering af forskningsprojekter, som Ledelsessekretariatets fondsteam kan gå videre med
- Sørge for, at emner af fælles interesse for forskere i flere teams kommer til diskussion på forskermøde o.l.

Organisering:

- De enkelte teams afholder som udgangspunkt fire møder årligt, det kan være digitalt eller fysisk efter behov.
- De enkelte teams udpeger en tovholder for teamets arbejde. Posten er begrænset til ét år ad gangen og kan gå på omgang.

Der er derudover nedsat en porteføljeledelse for forskningen med følgende sammensætning og opgaver:

Porteføljeledelsen består af:

- Enhedschefen for Ledelsessekretariatet (formand),
- Forskningslederen (sekretær, koordinator og kontaktperson for porteføljeledelsen),
- Enhedschefer ud over formanden, der har personaleansvar for forskere
- Tovholderne fra de nedsatte forskerteams, p.t. tre.

Porteføljeledelsens opgaver er:

- At have det tværgående fokus på forskningen i Rigsarkivet set i forhold til forskningsepic og institutionsstrategiens målsætninger – herunder det overordnede fokus på den samlede forsknings kvalitet og strategiske relevans
- Opfølgning og prioritering af anbefalinger fra det rådgivende forskningsudvalg
- At følge og støtte arbejdet i de nedsatte forskerteams
- At behandle den flerårige forskningsplan, forskningsårsplanen og forskningsårsberetningen før forelæggelse i direktionen og det rådgivende forskningsudvalg
- At følge status og fremdrift på forskningsplanerne
- At forholde sig til de sager, som efterfølgende skal godkendes af direktionen:
    - ansøgninger til forskeruddannelse uden for universiteterne
    - forskeres medvirken i eksterne projekter
    - udpegning af repræsentanter til forskellige eksterne organer i forskerverdenen
- At rådgive enhedschefer om nyansættelser på forskningsområdet:
    - herunder udformning af stillingsopslag
    - herunder nedsættelse af bedømmelsesudvalg
- At udvælge, iværksætte og koordinere forskningsfremmende aktiviteter i samarbejde med forskningslederen:
    - forskermøder
    - seminarer og konferencer nationalt og internationalt
    - efteruddannelse

Ny fireårig forskningsplan 2026-29

Rigsarkivet har i 2025 lagt en plan for forskningen i de kommende fire år 2026-29. Den består af tre dele. Indledningsvis skitseres rammerne for forskningsindsatsen – med andre ord planens forankring i Rigsarkivets institutionsstrategi og forskningsepic – og centrale aktuelle træk af samfundsudviklingen. Dernæst følger en beskrivelse af Rigsarkivet som forskningsmiljø med omdrejningspunkter i forskerstaben og forskningsorganiseringen – herunder den nyligt indførte gruppering af forskerne i tre forskerteams.

Endelig følger forskningsplanens centrale del – forskernes beskrivelse af de forskningsområder og -projekter, som de agter at arbejde med i årene 2026-29. Den opererer med to særlige satsninger.

Den ene er Grønland/Kalaallit Nunaat, der fungerer som en paraply for tre individuelle forskningsprojekter, som alle kredser om det højaktuelle dansk-grønlandske forhold:

1. I Krylolittens skygge. Kolonihistoriske og geopolitiske vinkler på et strategisk råstof, ved Henrik Knudsen
2. Grønland set fra bagsiden: Giftig normalisering i Ittopportoomlit 1950-1972, ved Annette Østergaard Schultz
3. Dansk-grønlandsk historie i krydsfeltet mellem praksis og politik på det social- og sundhedspolitiske område efter 2. verdenskrig, ved Mette Seidelin

Den anden særlige satsning er digitaliseringen og dataficeringen og deres virkninger for det danske samfund, hvor der er formuleret såvel individuelle som fælles projekter:

4. ”Hvad skal vi bruge computerne til?” – digitaliseringen af den danske folkeskole i 1970’erne og 1980’erne, ved Christian Larsen
5. Anbringelsessager før og efter digitaliseringen. Hvad betyder overgangen til IT i sagsbehandlingen for borgerens historie, ved Mette Seidelin og Asbjørn Romvig Thomsen
6. Manglende, forvanskede eller normaliserede? Effekten af dataficering af arkivmateriale i stor skala, ved Bárbara Revuelta-Eugercios, Asbjørn Romvig Thomsen, Tobias Kallehauge og Olivia Robinson

De øvrige forskningsprojekter er her samlet under de teams, som de respektive forskere indgår i:

Ældre historie indtil ca. 1850:

7. Arkiver og arkivbrug ca. 1400-1660, ved Per Seesko-Tønnesen
8. Stormflod – Når vandet kommer, ved Michael Nobel Hviid
9. Studier i dansk oversøisk handel og søfart i 1700-tallet, ved Jørgen Mikkelsen
10. Studier i dansk byhistorie før ca. 1900, ved Jørgen Mikkelsen
11. Studier i håndtering af sager om indfødsret, ved Jørgen Mikkelsen

Politisk historie efter ca. 1850:

12. Nationale eliter i Nordslesvig 1815-1920, ved Hans Schultz Hansen
13. EEC som trusselsbillede i grænselandets europadebat 1957-1972, ved Hans Schultz Hansen
14. I skyggen af Holocaust. Dansk-jødisk historie før, under og efter "Jødeaktionen", ved Silvia Goldbaum Tarabini
15. Flugtrute nord – fra Tyskland til Argentina set fra et dansk perspektiv, ved Silvia Goldbaum Tarabini
16. Myter og realiteter: En geografisk analyse af militære planer for Danmark under den Kolde Krig, ved Steen Andersen
17. Carribean Crossroad: Migrant communities, occupations and social groups in the town of Charlotte Amalie, ca. 1841-1870, ved Niklas Thode Jensen
18. Det Grønne Guld: Hvordan ideen om grøn teknologi som kilde til økonomisk vækst blev til officiel strategi i danske ministerier, ca. 1971-2001, ved Niklas Thode Jensen

Social historie efter ca. 1850:

19. Fald, fremgang eller fastlåsthed? Social mobilitet på individniveau i Danmark 1850-1900, ved Asbjørn Romvig Thomsen og Barbara Revuelta-Eugercios
20. Shaping Nordic Punishment – mapping and understanding the developement of Nordic penal practice 1950-1990, ved Peter Fransen
21. Udforsk kilder. Net- og kildebaseret inspiration og forskningsunderstøttelse, ved Annette Østergaard Schultz
22. "Den store tilstrømning, denne forbavsende higen efter uddannelse..." - uddannelse og social mobilitet i det 20. århundrede, ved Christian Larsen
23. De videregående uddannelser, uddannelsesstøtte og internationalisering ca. 1970-2000, ved Thomas Clausen
24. Dansk erhvervshistorie efter 1750, ved Kenn Tarbensen
25. Kortlægning af kvinders arbejde i det 19. århundredes Danmark – et digitalt historieprojekt (ph.d.-projekt), ved Line Hjorth-Moritzsen

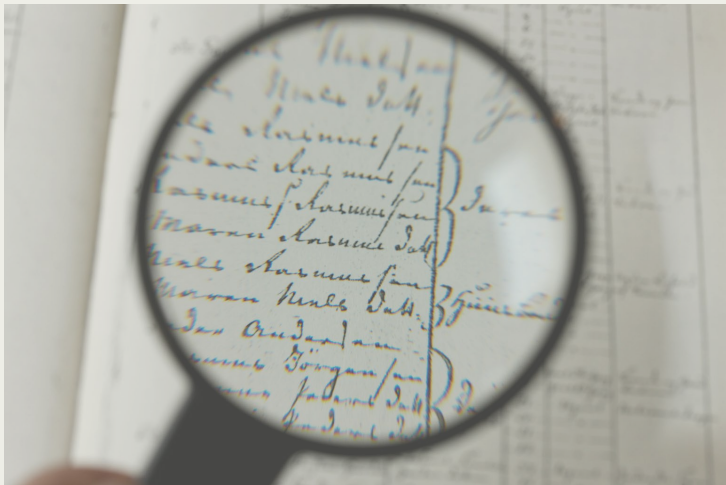
26. I statens og hjertets tjeneste: Dansk familiepleje, 1888-1933 (ph.d.-projekt)
ved Camilla Madsen

Forskningsområderne og -projekterne adresserer forskellige elementer i Rigsarkivets institutionsstrategi. Grønlandsprojekterne og adskilligt flere projekter kaster således historisk lys over aktuelle problemstillinger og leverer dermed grundlag for en informeret samfundsdebat om emner som klima og alvorlige vejrhændelser, kolonialisme og rigsfællesskab, social mobilitet og uddannelse, forbrydelse og straf, krig og trusselsbilleder samt udlændinge og minoriteter. Projekterne om digitaliseringens og dataficeringens virkninger omhandler ny teknologi for datahåndteringen hos myndighederne og i Rigsarkivet. Atter andre projekter demonstrerer forskningsmæssig tilvejebringelse og udnyttelse af store datasamlinger. Flere projekter bidrager til metodeudviklingen inden for deres felt og bidrager med deres brikker til udviklingen af arkivvidenskab inden for Rigsarkivet.

De fleste forskere har fulgt anbefalinger fra Rigsarkivets rådgivende forskningsudvalg, idet 15 ud af 26 projekter rummer international publicering af resultater, mens 6 har planer om deltagelse i internationale seminarer og kongresser. I 14 projekter planlægges samarbejde med forskere uden for Rigsarkivet, mens der i 6 projekter regnes med ekstern finansiering.

Forskningsplanen har været drøftet på forskermøder, i de tre forskerteams, i porteføljeledelsen for forskning, i det rådgivende forskningsudvalg og i direktionen. Sidstnævnte vedtog planen på sit møde den 14. januar 2026. Den blev derefter sendt til Kulturministeriet sammen med det rådgivende forskningsudvalgs udtalelse, der er sålydende:

Rigsarkivets rådgivende forskningsudvalg finder, at planen viser frugterne af Rigsarkivets tradition for forskningsfrihed. Med mange relevante forskningsområder og -projekter lægger planen i høj grad op til et udstrakt samarbejde med forskere og forskergrupper fra universiteter og kulturarvsinstitutioner. I forhold til tidligere anbefalinger fra udvalget noteres med tilfredshed, at forskerne gennemgående har gode ambitioner om international publicering, og udvalget ser frem til, at de indfries. Udvalget ser et behov for en videreudvikling af de tre nedsatte forskerteams, især inden for ældre historie før 1850, så de bliver forum for diskussioner af forskningskvalitet, metode og teori og brugen af digitale metoder, ligesom de bør

blive afsæt for et udvidet eksternt samarbejde. Der bør også tænkes på en styrket facilitering af de tre teams, ligesom man bør overveje at inddrage ansatte uden forskningstid, som ofte har stor viden navnlig om ældre historie og digital arkivdannelse og bevaring. Endelig ønsker udvalget, at Rigsarkivet styrker forskning i IA og metodeudvikling for at værne om autentiske data.

Forskningsmiljø

Link-Lives' efterfølgerprojekter

I projektets afsluttende fase blev Release 2 publiceret på projektets søgeside (link-lives.dk) og gjort tilgængelig via digidata.dk med samlet dokumentation og downloadmulighed. Release 3, som udvider folketællingerne samt Politiets Registerblade frem til 1923, offentliggøres i foråret 2026 efter afsluttende kvalitetssikring og teknisk klargøring. Projektet rundes herefter af med et afslutningsseminar.

Med den officielle afslutning af Link-Lives ved udgangen af 2025 markerer disse aktiviteter overgangen fra et tidsbegrænset udviklingsprojekt til en mere varig og struktureret infrastrukturindsats i form af Historisk Personregister (HisPeR).

Allerede i 2025 blev Mapping Freedom igangsat. Projektet etablerer en fuld populationsdatabase for Dansk Vestindien 1841–1917 med ca. 150.000 individer baseret på folketællinger, kirkebøger og passagerlister. Databasen skal muliggøre systematiske analyser af overgangen fra slaveri til frihed, herunder intergenerationelle effekter, migration og sociale strukturer i en atlantisk kontekst. Projektet anvender de standarder for datamodellering, transskription og automatisk linking, der er udviklet i Link-Lives, og publiceres som open access via Rigsarkivet.

Fra 2026 konsolideres og udbygges indsatsen gennem flere nye projekter.

Centralt står etableringen af HisPeR, som er optaget på den nationale Roadmap for forskningsinfrastruktur med femårig finansiering på 15 mio. kr.. HisPeR viderefører Link-Lives' metodiske kerne og udvider både antallet af sammenkoblede datasæt og de analytiske muligheder på tværs af kilder og perioder.

Som led i etableringen vil HisPeR integrere eksisterende Rigsarkiv-projekter, herunder MGR og DiEM, samt indarbejde eksterne forskningsdatasæt fra Roskilde

Universitet, Syddansk Universitet, Københavns Universitet, Aalborg Universitet og Nationalmuseet. Infrastrukturen udvikles i samarbejde med alle fem danske universiteter og etablerer dermed en national ramme for samordning, standardisering og langsigtet forankring af historiske persondata. HisPeR sikrer samtidig integration med Rigsarkivets eksisterende formidlingskanaler og fælles dokumentations- og metadata-standarder.

På nordisk niveau indgår erfaringerne fra Link-Lives i NordHistPop, et femårigt netværksprojekt koordineret af Islands Universitet. Fra 2026 gennemføres workshops, hackathons og pilotprojekter med fokus på harmonisering og tværnational linking af historiske befolkningsdata i samarbejde med universiteter og nationalarkiver i hele Norden samt partnere i Canada og USA.

Metodisk videreudvikling finder fra 2026 sted i MiDiN-DatA, som analyserer konsekvenserne af storskala-dataficering og undersøger, hvordan forskellige transskriptions- og linkningsmetoder påvirker datakvalitet og repræsentation. Projektet kombinerer systematisk bias-analyse med udvikling af hybride metoder, hvor mennesker og maskinelle modeller indgår iterativt i samme pipeline. Endelig igangsættes i 2026 At home without a home (ChildHomes), som udvikler en kohortebaseret prosopografisk database om børn i overgangshjem 1885–1920. Projektet kombinerer allerede linkede registerdata med institutionssager og erindringsmateriale og integrerer manuel og automatisk transskription under tilsyn af domæneeksperter.

Samlet set videreføres Link-Lives i tre spor: en tematisk udvidelse (Mapping Freedom og Childhomes), en national infrastrukturel konsolidering (HisPeR, fra 2026) og en metodisk skalering (NordHistPop, MiDiN-DatA, fra 2026).

Danmark-Polen under den kolde krig

Året var præget af færdiggørelsen af seniorforsker Steen Andersens store værk *Planerne om at eliminere Danmark. Atomtruslen og Østblokkens angrebsplaner under den kolde krig* til udgivelse hos Syddansk Universitetsforlag. Bogen udkom efter årsskiftet og vil blive nærmere omtalt i næste forskningsårsberetning. Året sluttede med et andet opmuntrende resultat, idet Augustinus Fonden bevilgede 3,7 mio. kr. til forskere fra Det Kgl. Bibliotek, Rigsarkivet og Langelands Museum, som med forskningsprojektet "Myter og realiteter – En geografisk analyse af militære planer for Danmark

under den Kolde Krig" vil kaste lys over de konkrete militære planer for Danmark under den Kolde Krig.

Forskningsprojektet vil udforske unikke kilder fra arkiver både i Danmark, Tyskland og Polen. Projektet skal ifølge Rigsarkivets deltager, seniorforsker Steen Andersen, "undersøge stedsspecifikke informationer i operationsplanerne fra henholdsvis NATO og Warszawa-pagten. Det handler om konkrete operative mål og antagelser for dansk område under den Kolde Krig fra 1960 og frem til 1989. Her udgør Rigsarkivets samling i europæisk sammenhæng en helt unik kildegruppe, idet de operationelle planer over en lang tidsperiode er bevaret. I andre NATO-lande er planerne ikke bevaret i samme grad, som de dele af NATO's planlægning, der i dag findes i Rigsarkivets samling. Vores internationale advisory board ser et stort potentiale i Rigsarkivets samling, og vi ser frem til at bidrage til den internationale forskning og refokusering på erfaringerne fra Den Kolde Krig."

Følgende forskere deltager i projektet:

- Stig Roar Svenningsen (Det Kgl. Bibliotek) forsker i historisk kartografi og historisk GIS. Stig har bl.a. forsket i den sovjetiske militære kortlægning af Danmark og i automatiseret udtræk af vektordata fra historiske kort.
- Steen Andersen (Rigsarkivet) forsker i østlig og vestlig militær planlægning under Den Kolde Krig.
- Anna Werenberg (Langelands Museum) har en unik erfaring med arkivstudier i polske militærarkiver og oversættelse af polske militære dokumenter fra koldkrigsperioden.
- Mads Perner (Roskilde Universitet) forsker i historisk epidemiologi og brugen af digitale metoder i humaniora, herunder kvantitative analyser af tekst og kort.

Studiecenter for Sønderjyllands Historie

Studiecenter for Sønderjyllands Historie holdt i 2025 syv møder på Rigsarkivet i Aabenraa. Mogens Rostgaard Nissen og Rejhan Bosnjak, begge fra Forskningsafdelingen ved Dansk Centralbibliotek i Flensborg, indtrådte som nye medlemmer.

I møderne indgik diskussioner af kapitelsudkast for to tilknyttede ph.d.-studerende, Katrine Crone og Klaus Tolstrup Petersen. Begge kunne i 2025 indlevere deres færdige afhandlinger, som opnåede fine bedømmelser, og efterfølgende forsvare dem på fornem vis på Aarhus Universitet. Katrine Crones afhandling fik titlen

Genforeningen genforhandlet - En undersøgelse af erindringspolitik, jubilæumspraksisser og aktørlandskaber på Dybbøl 1920-2020. Forsvaret afholdes torsdag den 23. oktober 2025. Hans Schultz Hansen var den ene eksterne opponent. Klaus Tolstrup Petersens afhandling *Hvad udad tabes, skal udad vindes: Den sønderjyske bevægelse i Danmark 1839-1901* blev forsvaret fredag den 30. januar 2026. Mogens Rostgaard Nissen var bivejleder.

Studiecentrets lokaler i stueetagen til den gamle arkivbygning fik en ny, højt værdsat nabo, da Rigsarkivets bibliotek flyttede ind i det tidligere magasin for Institut for Sønderjysk Lokalhistorie. Trods skærpet sikkerhed i Rigsarkivet kan medlemmerne således fortsat benytte denne vigtige ressource.

I 2025 udkom Hans Schultz Hansens bog *Firetimerskrigen*, der er omtalt andetsteds i denne årsberetning. Lars N. Henningsen, Mogens Rostgaard Nissen og Hans Schultz Hansen udgav han under titlen *Mindretalsperspektiver – set fra det dansk-tyske grænseland* en samling af mindretalsforskeren Jørgen Kühls kronikker som et festskrift til denne. Dertil kom som tidligere år en række artikler, ligesom medlemmerne tradition tro holdt en række foredrag.

Forskningsformidling

Med i det danske forskningsmiljø

I tabel 1-3 er opgjort de forskellige forskningsaktiviteter. Tabellerne omfatter den indsats, der er ydet af de fastansatte forskere med forskningsforpligtelse, samt af stipendiater, tilsammen 17.

Antal publikationer	Nationale	Internationale	Tilsammen
Forskningspublikationer med peer review	10	4	14
Forskningspublikationer uden peer review	3	4	7
Formidlingspublikationer	6	2	8
Redegørelser for arkivforhold o.l.	0	0	0
Tilsammen	19	10	29

Tabel 1 Rigsarkivets publikationsvirksomhed 2025.

Med 14 fagfællebedømte forskningspublikationer har Rigsarkivet ikke i 2025 helt nået ambitionen med gennemsnitligt 1,0 pr. forsker årligt. Sammenlignet med 2024 er antallet af publikationer ret konstant, men med flere internationale.

Ud over publiceringen af afhandlinger formidles forskningsresultaterne mundtligt for andre forskere, ligesom forskere på anden vis bidrager til at opretholde det historiske forskningsmiljø.

Aktivitet	Antal
Gæsteforelæsninger, foredrag og papers ved internationale konferencer og seminarer	19
Gæsteforelæsninger, foredrag og papers ved nationale konferencer og seminarer	4
Deltagelse i internationale konferencer etc. uden paper	1
Deltagelse i nationale konferencer uden paper	6
Hverv som redaktør af bøger og tidsskrifter	8
Publicerede anmeldelser	7
Medvirken ved peer reviews	27
Medlemskab af bestyrelser for videnskabelige foreninger	6
Deltagelse i videnskabelige udvalg, råd, styregrupper og bedømmelsesudvalg	15
Vejleder for ph.d.- og specialestuderende	5
Censorvirksomhed ved højere læreanstalter	12

Tabel 2 Rigsarkivet i det historiske forskningsmiljø 2025.

Disse tal varierer en del fra år til år. I forhold til 2024 er den mest markante udvikling et stigende antal gæsteforelæsninger, foredrag og papers ved internationale kongresser og seminarer (2024: 11). Der er også udarbejdet en del flere peer reviews (2024:17).

Forskningsnetværk

Forskerne indgår sammen med kolleger fra andre institutioner i en række formelle og uformelle netværk. Adskillige er medlemmer af videnskabelige selskaber som Det Kongelige Danske Selskab for Fædrelandets Historie, Kildeskriftselskabet, Landbohistorisk Selskab, Dansk Komité for Byhistorie, Selskabet for Skole- og Uddannelseshistorie, Selskabet for Dansk Jødisk Historie, Dansk Vestindisk Selskab, Dansk Teknologihistorisk Selskab, Selskab for Survey-forskning m.fl. Hertil hører også Arbeitskreis für Wirtschafts- und Sozialgeschichte Schleswig-Holsteins.

Også andre disciplindefinerede netværk har deltagere fra Rigsarkivet, f.eks. Netværk for Nordisk Velfærdsstatsforskning, Erhvervshistorisk netværk, besættelsestidsnetværket "Kollaboration, modstand og flugt", EPOKE (Education, Policy and Organisation in the Knowledge Economy), Slots- og Herregårdsforum, ENCOUNTER (European Network for Country House and Estate Research), Netværk for moderne miljø- og klimahistorie, Shaping Nordic Punishment – mapping and understanding the development of Nordic penal practice, Field/Work in the Archive: Herbaria as sites of cultural exchange,. Arkivarerne ved Rigsarkivet i Aabenraa indgår i Studiecenter for Sønderjyllands Historie, der også er et forskningsnetværk.

Formidling og det folkelige arbejde

Formidlingen sker ved siden af bøger og artikler også via en række andre kanaler som foredrag ved Folkeuniversitetet, i historiske foreninger og radio og tv samt ved at skrive aviskronikker og en række småbidrag til lokal- og egnshistoriske tidsskrifter samt populære magasiner. Formidlingsindsatsen og deltagelsen i det folkelige historiske arbejde er opgjort i tabel 3.

Antal aktiviteter	Antal
Foredrag v/ Folkeuniversitetet, foreninger, radio, tv m.m.	86
Aviskronikker og mindre artikler ("småstykker"), herunder på internettet	8
Udarbejdede leksikonartikler	0

Tabel 3 Rigsarkivet og den folkelige formidling 2025.

I forhold til 2024 er der tale om flere foredrag, men færre aviskronikker og mindre artikler. Det sidste skyldes, at "arkivgutterne" Jørgen Mikkelsen og Kenn Tarbensen i slutningen af 2024 ophørte med at bringe regelmæssige artikler om arkivfund m.m. i Politiken.

Rigsarkivets forskere i tal

Fastansatte forskere samt ph.d.-stipendiater ved Rigsarkivet 2025

Navn	Stilling	Fødeår	Normeret forskningstid	Bemærkninger
Steen Andersen	Seniorforsker, ph.d.	1972	440	
Annemarie Borregaard	Ph.d.-stipendiat	1977	963	¾ tid, fratrådt 31.10.
Thomas Clausen	Seniorforsker, ph.d.	1981	440	
Peter Fransen	Seniorforsker, ph.d.	1962	440	
Michael Nobel Hviid	Forsker, ph.d.	1984	312	Orlov 1.8.-19.11.
Line Hjorth-Moritzsen	Ph.d.-stipendiat	1994	130	På barsel 4.2.
Henrik Knudsen	Seniorforsker, ph.d.	1974	440	
Tyge Krogh	Seniorforsker, dr.phil.	1954	330	Fratrådt 30.9.
Christian Larsen	Seniorforsker, ph.d.	1974	440	
Amalie Olga Lyngsted	Ph.d.-stipendiat	1992	1027	Fratrådt 30.8.
Jørgen Mikkelsen	Seniorforsker, ph.d.	1959	440	
Barbara Revuelta-Eugercios	Seniorforsker, ph.d.	1981	440	
Asbjørn Romvig Thomsen	Seniorforsker, ph.d.	1974	440	
Annette Østergaard Schultz	Seniorforsker, mag.art.	1965	440	
Hans Schultz Hansen	Forskningsleder, dr.phil.	1960	440	

Navn	Stilling	Fødeår	Normeret forskningstid	Bemærkninger
Per Seesko-Tønnesen	Seniorforsker, ph.d.	1983	330	På barsel 17.1. til 13.2. og fra 3.11.
Mette Seidelin	Seniorforsker, ph.d.	1974	440	
Kenn Tarbensen	Seniorforsker, ph.d.	1964	440	
Silvia Goldbaum Tarabini	Forsker, ph.d.	1974	440	
Niklas Thode Jensen	Seniorforsker, ph.d.	1973	440	
I alt timer			**9.252**	
Omregnet til årsværk á 1.540 timer			**6,0**	

Tabel 4 Fastansatte forskere og ph.d.-studerende i Rigsarkivet 2025.

Rigsarkivet vil have stor fokus på at rekruttere ph.d.-stipendiater inden for husningsordningen.

Tidsforbrug på forskning i Rigsarkivet i 2024 og 2025

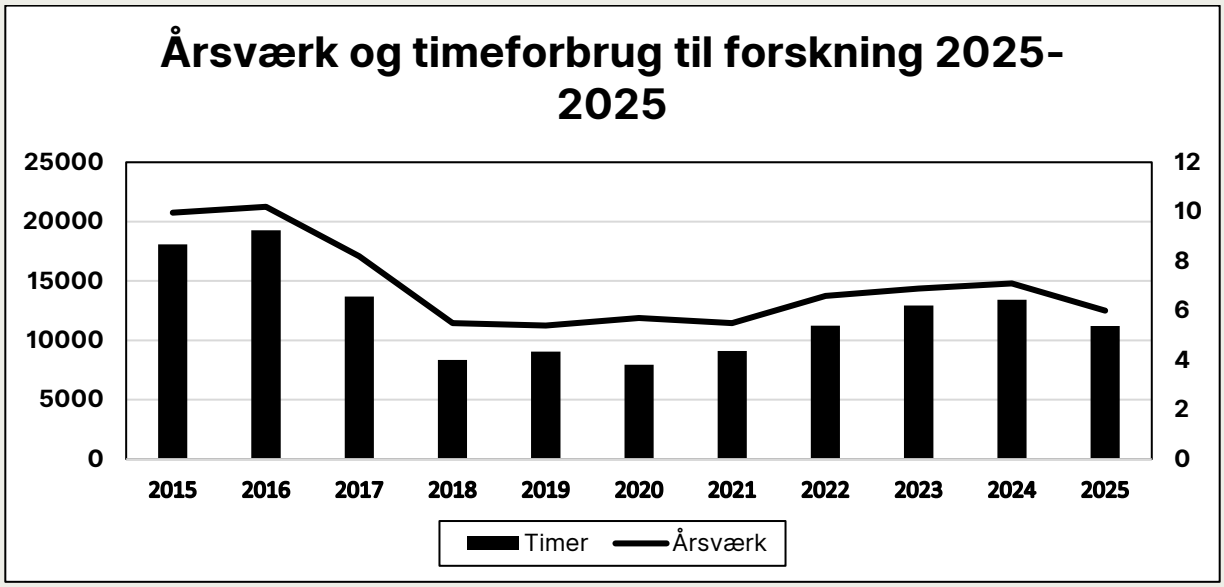
Aktivitet	Timer 2025	Timer 2024	Pct. 2025*	Pct. 2024*
5.1. Planlægning, administration og møder vedr. forskning	833	1.146	0,3	0,4
5.2. Forskning **	8.751	10.447	3,2	3,6
5.3. Institutionsforskning***	0	113	0,0	0,0
5.4. Andet vedr. forskning	1.619	1.728	0,6	0,6
I alt	**11.202**	**13.433**	**4,2**	**4,7**
Timer i alt (OV)	**269.492**	**287.169**		

Tabel 6 Forskernes tidsforbrug i 2024 og 2025. Kilde: Rigsarkivets tidsregistrering.

* Af det samlede tidsforbrug i Rigsarkivet (ordinær og tilskudsfinansieret virksomhed)
** Udført af ansatte med forskningsret- og pligt normalt i 2/7-forskningstid samt evt. opnåede frikøbsperioder.
*** Forskningsprojekter iværksat af Rigsarkivets direktion.

Tilbagegangen i antal forskningstimer har formentlig de samme årsager som tilbagegangen i antallet af forskningsårsværk, som var relativt højere i 2024 sammenlignet med årene inden

Antal normerede årsværk og det faktiske timeforbrug til forskning kan opgøres over en længere årrække. Udviklingslinjerne bliver da som vist i diagrammet nedenfor.

Tabel 7 Årsværk og timeforbrug til forskning i Rigsarkivet 2015 til 2025.

Forskningstid og øvrigt arbejde

Forholdet mellem den normerede forskningstid på 2/7 af forskernes arbejdstid og de faktisk afholdte forskningstimer har gennem mange år været udgangspunkt for et årligt regnskab over de enkelte forskeres overskud/underskud af forskningstimer. Dette regnskab har skullet sikre, at de normerede forskningstimer faktisk afholdes. I den udstrækning, det ikke er tilfældet, danner systemet grundlag for iværksættelse af ekstraordinær afvikling af forskningstid.

For de seneste 10 år kan det samlede overskud/underskud opgøres med følgende resultat:

Overskud/underskud af afholdte forskningstimer i forhold til det normerede 2015-2025

År	Timer
2015	- 1192 timer
2016	- 325 timer
2017	- 139 timer
2018	- 362 timer

År	Timer
2019	- 142 timer
2020	- 857 timer
2021	- 597 timer
2022	- 785 timer
2023	-1481 timer
2024	-708 timer
2025	-501 timer

Tabel 8 Overskud / underskud af afholdte forskningstimer i forhold til den normerede forskningstid fra 2015 til 2025.

Det er i 2025 igen lykkedes at nedbringe underskuddet i afholdte forskningstimer, men det er stadig til den høje side, og der vil fortsat blive arbejdet på at nedbringe underskuddet.

Rigsarkivets forskerstab var ultimo 2025 sammensat som følger:

Forskernes fordeling på enheder og stillingskategori ultimo 2025

Enhed	Forskningsleder	Seniorforskere	Forskere	Ph.d. studerende
Ledelsessekretariat (LEDSEK)	**1**	**0**	**0**	**0**
Adgang og egenaccess (ADEG)	**0**	**4**	**0**	**0**
Brugerservice (BRUG)	**0**	**3**	**2**	**0**
Dataformidling (DATA)	**0**	**3**	**0**	**1**
Indsamling (INDSAM)	**0**	**3**	**0**	**0**
Tilsammen	**1**	**13**	**2**	**1**

Forskernes fordeling på stillingskategori og køn ultimo 2025

Stillingskategori	Mænd	Kvinder	I alt
Forskningsleder	1	0	1
Seniorforskere	10	3	13
Forskere	1	1	2
Ph.d.-stipendiat	0	1	1
I alt	12	5	17

Forskernes fordeling på alder og køn ultimo 2025

Fødselsår	Mænd	Kvinder	I alt
1950-59	1	0	1
1960-69	3	1	4
1970-79	5	2	7

Fødselsår	Mænd	Kvinder	I alt
1980-89	3	1	4
1990-99	0	1	1
I alt	12	5	17

Kønsfordelingen må vedvarende betegnes som skæv. Et generationsskifte er indledt, således at der nu er 5 forskere født efter 1980. Med 4 forskere over 60 år vil det fortsætte i de kommende år.

Løbende forskningsprojekter 2026

Rigsarkivets enheder forkortes således:

- BRUG = Brugerservice
- DATA = Datascience
- ADEG = Adgang og egenacces
- INDSAM = Indsamling
- LEDSEK = Ledelsessekretariatet

Ældre historie indtil 1850:

Navn	**Per Seesko-Tønnesen**
Stilling, placering i stillingsstruktur, **akademisk grad**	Arkivar, seniorforsker, ph.d.
Enhed	ADEG
Projekt nr. 1	Arkiver og arkivbrug ca. 1400-1660

Navn	**Jørgen Mikkelsen**
Stilling, placering i stillingsstruktur, **akademisk grad**	Arkivar, seniorforsker, ph.d.
Enhed	BRUG
Projekt nr. 1	Studier i dansk byhistorie før ca. 1900
Projekt nr. 2	Studier i håndtering af sager om indfødsret
Projekt nr. 3	Studier i dansk oversøisk handel og søfart i 1700-tallet

Navn	**Michael Nobel Hviid**
Stilling, placering i stillingsstruktur, **akademisk grad**	Arkivar, forsker, ph.d.
Enhed	BRUG
Projekt nr. 1	Staten og stormfloderne. Stormflodskommissionerne 1718-1721
Projekt nr. 2	Erindringer om en stormflod. 1634-stormfloden i den kollektive erindring i 1600-tallet

Politisk historie siden 1850:

Navn	**Hans Schultz Hansen**
Stilling, placering i stillingsstruktur, **akademisk grad**	Forskningsleder, seniorforsker, dr.phil.,
Enhed	LEDSEK
Projekt nr. 1	Oprettelsen af det tyske mindretals sekretariat i København i 1983
Projekt nr. 2	EEC som trusselsbillede i grænselandets europadebat 1957-1972
Projekt nr. 3	Nationale eliter i Nordslesvig 1815-1920

Navn	Henrik Knudsen
Stilling, placering i stillingsstruktur, akademisk grad	Arkivar, seniorforsker, ph.d.
Enhed	INDSAM
Projekt nr. 1	Kryolit, konebåde og kønssygdomme. Arsuk og minedriften ved Ivigtut 1850-1940
Projekt nr. 2	I kryolittens skygge. Kolonihistoriske og geopolitiske vinkler på et strategisk råstof

Navn	Niklas Thode Jensen
Stilling, placering i stillingsstruktur, akademisk grad	Arkivar, seniorforsker, Ph.d.
Enhed	INDSAM
Projekt nr. 1	Klimaet i Ministeriet: udviklingen af klimapolitik hos danske myndigheder, ca. 1972-2002
Projekt nr. 2	Carribean Crossroad: Migrant communities, occupations and social groups in the town of Charlotte Amalie, c. 1841-1870

Navn	Silvia Goldbaum Tarabini
Stilling, placering i stillingsstruktur, akademisk grad	Arkivar, forsker, ph.d.
Enhed	BRUG
Projekt nr. 1	The involvement of local administration officials in the flight and arrest of Danish Jewry in October 1943
Projekt nr. 2	Flight Route North – from Germany to Argentina from a Danish Perspective

Navn	**Steen Andersen**
Stilling, placering i stillingsstruktur, **akademisk grad**	Arkivar, seniorforsker, ph.d.
Enhed	BRUG
Projekt nr. 1	Frikendt – det diskrete opgør med værnemagerne
Projekt nr. 2	What Do We Do with War Criminals? The War Crimes Trials and Danish Foreign Policy, 1945-1952

Socialhistorie siden 1850:

Navn	**Asbjørn Romvig Thomsen**
Stilling, placering i stillingsstruktur, **akademisk grad**	Arkivar, seniorforsker, ph.d.
Enhed	DATA
Projekt nr. 1	Anbringelsessager før og efter digitaliseringen. Hvad betyder overgangen til IT i sagsbehandlingen for borgerens historie?
Projekt nr. 2	Fald, fremgang eller fastlåsthed? Social mobililtet på individniveau i Danmark 1850-1900
Projekt nr. 3	Manglende, forvanskede eller normaliserede? Effekten af dataficering af arkivmateriale i stor skala

Navn	**Bárbara A. Revuelta-Eugercios**
Stilling, placering i stillingsstruktur, **akademisk grad**	Arkivar, seniorforsker, ph.d.
Enhed	DATA

Projekt nr. 1	Manglende, forvanskede eller normaliserede? Effekten af dataficering af arkivmateriale i stor skala

Navn	**Mette Fransiska M. Seidelin**
Stilling, placering i stillingsstruktur, **akademisk grad**	Seniorforsker, arkivar, ph.d.
Enhed	BRUG
Projekt nr. 1	Anbringelsessager før og efter digitaliseringen. Hvad betyder overgangen til IT i sagsbehandlingen for borgerens historie?
Projekt nr. 2	Dansk-grønlandsk historie i krydsfeltet mellem praksis og politik på det social- og sundhedspolitiske område efter 2. verdenskrig

Navn	**Annette Østergaard Schultz**
Stilling, placering i stillingsstruktur, **akademisk grad**	Arkivar, seniorforsker, mag.art.
Enhed	BRUG
Projekt nr. 1	Grønland set fra bagsiden: Giftig normalisering i Ittoqqortoomilit 1950-1972
Projekt nr. 2	Udforsk kilder. Net- og kildebaseret inspiration og forskningsunderstøttelse

Navn	**Camilla Madsen**
Stilling, placering i stillingsstruktur, **akademisk grad**	Ph.d. stipendiat
Enhed	BRUG
Projekt nr. 1	I statens og hjertets tjeneste: Dansk familiepleje, 1880-1930

Navn	**Christian Larsen**
Stilling, placering i stillingsstruktur, **akademisk grad**	Arkivar, seniorforsker, ph.d.
Enhed	INDSAM
Projekt nr. 1	”Hvad skal vi bruge computerne til?” – digitaliseringen af den danske folkeskole i 1970’erne og 1980’erne
Projekt nr. 2	”Den store tilstrømning, denne forbavsende higen efter uddannelse…” – uddannelse og social mobilitet i det 20. århundrede

Navn	**Kenn Tarbensen**
Stilling, placering i stillingsstruktur, **akademisk grad**	Arkivar, seniorforsker, ph.d.
Enhed	BRUG
Projekt nr. 1	Økonomisk kriminalitet i dansk erhvervsliv 1900-1960

Navn	**Peter Fransen**
Stilling, placering i stillingsstruktur, **akademisk grad**	Arkivar, seniorforsker, ph.d.
Enhed	ADEG
Projekt nr. 1	Stemmer bag tremmer – indblik i konflikterne omkring udgivelsen af fangeblade
Projekt nr. 2	The Rise and Decline of Penal Exceptionalism – from Privileges to Rights and Back Again
Projekt nr. 3	Enhedsfunktionærernes opkomst og afvikling i de danske fængsler

Navn	Thomas Clausen
Stilling, placering i stillingsstruktur, **akademisk grad**	Arkivar, seniorforsker, ph.d.
Enhed	INDSAM
Projekt nr. 1	De videregående uddannelser, uddannelsesstøtte go internationalisering ca. 1970-2000

Navn	Line Hjorth-Moritzsen
Stilling, placering i stillingsstruktur, **akademisk grad**	Ph.d.-studerende, cand.mag.
Enhed	DATA
Projekt nr. 1	Mapping women's work in nineteenth century Denmark – a digital history project

Forskning i Rigsarkivet – bibliografi 2025

Bibliografien omfatter alene ansatte i den videnskabelige stillingsstruktur.

A. Forskningspublikationer med peer review (14)

1. Andersen, Ronny Skov (uden forskeransættelse). "The Heraldic Consequences of the Passing of a Law – a Case Study." I: Sunnqvist, M. (red.), Heraldry and the Law: XXIInd Colloquium of the International Academy of Heraldry held in Lund 16-19 August 2023. Lund 2025, 297-306.
2. Borregaard, Annemarie. "En firbenet følgesvend i velfærdsstatens tjeneste". I: Heidi Vad Jønsson, Anne-Marie Mai, Rasmus Mariager, Sebastian Olden-Jørgensen (red.), Velfærd først og sidst – festskrift til Klaus Petersen. Odense: Syddansk Universitetsforlag; København: Den Danske Historiske Forening 2025, 171-181.
3. Borregaard, Annemarie. "Kvindeliv under åndssvageforsorg: Fra anstalt til egen bolig 1921-1980." I: Temp, 15(31), 62–80.
4. Borregaard, Annemarie. Under statens ansvar: Historien om den danske åndssvageforsorg 1902-1980. Utrykt ph.d.-afhandling, Syddansk Universitet, 2025. 341 s.
5. Fransen, Peter. "Skadet fra barnsben og knækket af fængselsophold? Robert Marius Moouritzens livsforløb 1896-1926." I: Fængselshistorisk Selskab 2024, 28-67.

6. Hansen, Hans Schultz. „Archive der Grenzregion – ein Leitfaden für Forschende.“ I: M. Göllnitz, N. Abraham, T. W. Friis, & M. R. Nissen (red.), Grenzgänger zwischen Deutschland und Dänemark: Geschichte und Gegenwart anerkannter Minderheiten. Transcript Verlag 2025, 73-106.
7. Hansen, Hans Schultz. Firetimerskrigen: 9. april 1940 i Sønderjylland. Aabenraa: Historisk Samfund for Sønderjylland 2025. 228 s.
8. Jensen, Niklas Thode. ”Klimaet i Ministeriet.” I: Historisk Tidsskrift 125:1 (2025), 91-124.
9. Jensen, T., Seidelin, Mette F.M., Jensen, B., Bourup, E.B., Reimer, G.A., Olsen, I., Rothmar Herrmann, J. & Christiansen, M. Uvildig udredning af antikonceptionspraksis i Kalaallit Nunaat i perioden 1960-1991. Odense: Syddansk Universitetsforlag 2025. 347 s.
10. Larsen, Christian. “The Ideal Dental Health Service for Children.” I: Nordic Journal of Educational History 29:1 (2025), 35-63.
11. Mikkelsen, Jørgen & Laursen, Jesper. Mellem øst og vest – Berlin. København: Gad 2025. 320 s.
12. Mikkelsen, Jørgen. ”Helsingør – en udadvendt by gennem århundreder.” I: Metropol 2025:2, 10-18.
13. Revuelta-Eugercios, Barbara & Løkke, Anne. “Birth Weight and Prematurity in Copenhagen 1927: Health at Birth Explored in Midwife Records From Home Births and Births at the Royal Maternity Hospital.” I: Historical Life Course Studies 2025, 126-137.
14. Seidelin, Mette F.M. ”Vold i velfærdsstatens skygge.” I: Heidi Vad Jønsson, Anne-Marie Mai, Rasmus Mariager, Sebastian Olden-Jørgensen (red.), Velfærd først og sidst – festskrift til Klaus Petersen. Odense: Syddansk Universitetsforlag; København: Den Danske Historiske Forening 2025, 141-157.

B. Forskningspublikationer uden peer review (7)

1. Hansen, Hans Schultz. „Die deutsch-dänische Grenze von 1920.“ I: Hering, R. & Fischer, O. (red.), Historische Gerechtigkeit: Geschichts- und archivwissenschaftliche Perspektiven. Hamburg: Hamburg University Press 2025, 175-183.
2. Hansen, Hans Schultz. „Die Sturmflut von 1923 und die Katastrophe bei Rejsby“. I: Kraack, D. & Pelc, O. (red.), Fluch und Segen des Meeres: Beiträge zur Wirtschafts- und Sozialgeschichte der Küstengesellschaften an Nord- und Ostsee: Martin Rheinheimer zum 65. Geburtstag. Husum: Matthiesen Verlag 2025, 189-206.
3. Larsen, Christian & Rasmussen, L.R. “Entangled research on the history of education at Emdrupborg.” I: Westberg, J., Larsson, E. & Hellström, E. (red.), Utbildningshistorisk forskning under 2000-talet: Det utbildningshistoriska nätverket, forskningsmiljöer, konferenser och föreningar: History of education in the 21st Century: The Nordic Educational History Network, Research Environments, Conferences, and Associations. Groningen: SHED 2025, s. 143-161.
4. Larsen, Christian. “Institutions outside the Danish university framework: The Society for Danish Educational History, and the Danish School Museum.” I: Westberg, J., Larsson, E. & Hellström, E. (red.), Utbildningshistorisk forskning under 2000-talet: Det utbildningshistoriska nätverket, forskningsmiljöer, konferenser och föreningar: History of education in the 21st Century: The Nordic Educational History Network, Research Environments, Conferences, and Associations. Groningen: SHED 2025, s. 251-266.
5. Larsen, Christian. ”Lærerindernes indtog i Ribe Amt: de tre første generationer af kvindelige undervisere 1867-1897.” I: Fra Ribe Amt 2025, 110-137.
6. Mikkelsen, Jørgen. ”Vejen til Korsør.” I: Historisk Forening for Vestsjælland 112 (2025), 38-53.

7. Tarbensen, Kenn. ”De kunstneriske præster på Helgenæs.” I: Kirkehistoriske Samlinger 2025, 131-134.

C. Formidlingspublikationer (8)

1. Andersen, Ronny Skov & Andersen (uden forskeransættelse), Steen L. Sunil Saigal. En heraldisk kunstners værker. København: Societas Heraldica Scandinavica 2025. 204 s.
2. Hansen, Hans Schultz: ”Sprængningen af Kvivsbjerg 1945.” I: Sønderjysk Månedsskrift 2025:4, 150-151.
3. Mikkelsen, Jørgen. ”Henrich Callisens Physisk Medizinske Betragtninger over Kiøbenhavn.” I: Danske slægtsforskere København Nord, Årsskrift. 2024/2025, 8-13.
4. Mikkelsen, Jørgen. ”Rytterdistriktskortene fra 1768–72: Et detaljeret indblik i dansk landbrugsstruktur før udskiftningen.” Journalen 2025:3, 21-26.
5. Revuelta-Eugercios, B., Robinson, O., Rask Mathiesen, N., Thomsen, A. R., Gronemann, S. T., Bødtker Sunde, L., Nørskov, I. D., Sparre, A. L., Kallehauge, T. & Løkke, A. Link-Lives Release 2 Guide. København 2025. 248 s.
6. Tarabini, Silvia Goldbaum & Andersen, Steen. ”’Demokrati under pres – Folketinget fra besættelse til befrielse 1940–1945’: en udstilling i Rigsdagsgården 2025.” Udstillingsplakater i Rigsdagsgården 2025.
7. Tarabini, Silvia Goldbaum. ”’When the calendar showed February 27, 1944, I perished. I was only 60 years old.” Education about the Holocaust. A Danish example of worst practices.” I: Geverts, K.K. (red.), *Holocaust Exhibitions and Memory Culture: IHRS Conference Proceedings Series.* Stockholm: The Institute for Holocaust Research in Sweden 2025, 2, 30-39.
8. Thomsen, Asbjørn Romvig. ”Kunsten at forsvinde: Om huller i den danske stats personregistrering - for 200 år siden.” I: Journalen 2025:3, 3-10.

E. Deltagelse i videnskabelige kongresser og seminarer med paper (15)

1. Andersen, Steen. “The border issue and the ‘Gomulka doctrine’ and military cooperation within the Warsaw Pact - A strategy for national survival.” Det 31. Nordiske Historikermøde, august 2025, Reykjavík, Island.
2. Andersen, Steen. “The line between formal and informal Danish diplomacy in Russia and Ukraine 1917-1920.” Det 31. Nordiske Historikermøde, august 2025, Reykjavík, Island.
3. Borregaard, Annemarie. ”Ideas and Welfare Policies for People with Intellectual Disability in Denmark, 1930-1980.” European Social Science History Conference, marts 2025, Leiden, Nederlandene.
4. Jensen, Niklas Thode & Barbara Revuelta-Eurgercios. “Mapping Freedom: Computational, Ethical, and Practical Challenges in Creating a Linked Historical Database for the US Virgin Islands, 1841-1917.” 6th Conference of the European Society of Historical Demography, september 2025, Bologna, Italien.
5. Kallehauge, Tobias & Asbjørn Romvig Thomsen. “Towards a Danish Historical Person Register (1787-1968).” 6th Conference of the European Society of Historical Demography, september 2025, Bologna, Italien.

6. Larsen, Christian. “Work or Marriage? The Professionalisation and Feminisation of the Danish Primary School, 1860-1900.” European Social Science History Conference, marts 2025, Leiden, Nederlandene.
7. Lyngsted, Amalie Olga: “Home, Home, my dear Home…”: examining the experiences of children and youth growing up in care 1900-1920”, seminar på Centre for the History of Experience, Tampere Universitet, 18. marts 2025.
8. Mikkelsen, Jørgen. ”Helsingør – internationalt handelsknudepunkt og grænseby.” Det 31. Nordiske Historikermøde, august 2025, Reykjavík, Island.
9. Mikkelsen, Jørgen. ”In the border area between old and new nationality.” Det 31. Nordiske Historikermøde, august 2025, Reykjavík, Island.
10. Mikkelsen, Jørgen: ” En dobbeltkapring ved Indiens vestkyst i 1763”. Stiftende møde I Maritimhistorisk forskningsnetværk, Nationalmuseet, oktober:2025.
11. Tarabini, Silvia Goldbaum. "Flight route north – from Germany to Argentina seen from a Danish perspective." Network for Nordic Fascism Studies (NORFAS), juni 2025, Uppsala, Sverige.
12. Tarabini, Silvia Goldbaum. "On the other side of the sea – Danish Jews in Swedish Exile 1943-45." Det 31. Nordiske Historikermøde, august 2025, Reykjavík, Island.
13. Tarabini, Silvia Goldbaum. “Cultural Resilience - Agency and Individual Choices.” EBNA, oktober 2025, Rigsarkivet, Danmark.
14. Tarabini, Silvia Goldbaum: ”I svensk eksil 1943-45. Flygtningekontorets rolle i de jødiske flygtninges hverdagsliv”, konferencen Exile Politics 1917-1949: Practices of Displaced Politics, organiseret af forskningsprojektet Denmark in Exile – Practices of Displaced Politics 1940-45 (AU), Odense maj-april 2025.
15. Thomsen, Asbjørn Romvig: ”Historical Demography – A micro perspective example” ved C-Pop (SDU)’s besøg hos Link-Lives marts 2025.

F. Redaktion af tidsskrifter m.v.

Tidsskrifter udgivet af Rigsarkivet
- Erhvervshistorisk Årbog: Kenn Tarbensen

Andre historiske tidsskrifter og skriftrækker
- Årbogen for Fængselshistorisk Selskab: Peter Fransen
- teknologihistorie.dk: Kenn Tarbensen
- Trebindsværk om De Jessenske Relationer (indberetninger til Danske Kancelli, 1743ff): Jørgen Mikkelsen
- Årbog for Selskabet for Skole- og Uddannelseshistorie: Amalie Olga Lyngsted og Christian Larsen
- Særnummer af Temp om teknologihistorie: Henrik Knudsen
- Skrifter udgivet af Historisk Samfund for Sønderjylland nr. 125: Hans Schultz Hansen

G. Rigsarkivets forskningsrettede publikationer

Generelt

Forskningen i Rigsarkivet. Årsberetning for 2024. 30 s. Tilgængelig på: https://www.rigsarkivet.dk/om-os/forskning/forskningsresultater/

Erhvervshistorisk Årbog
Erhvervshistorisk Årbog, 74:1-2 (2025), red. Kenn Tarbensen, 169 s.

Indhold: Asger Kjellerup Hansen, "Rederikoncernen C.K. Hansen – rolle og betydning indenfor dansk skibsfart 1830-1925"; Jørgen Burchardt, "Elevatorer i Danmark – en ny branches teknik og regulering"; Jesper Strandskov, "Materialerevolutionen – træk af plastindustriens udvikling 1945-1972"; Anna Vichit Petersen, "Kvinder i industrien: Grundfos 1944-2025"; Berit Guldmann Hornstrup, "Kathrine Andersen Chokolade – selvstændige forretningskvinder i Århus".

Tilgængelig på www.tidsskrift.dk/eaa

H. Medlemskab af bestyrelser af videnskabelige foreninger og videnskabelige udvalg, råd og styregrupper

- Dansk Komité for Byhistorie (Jørgen Mikkelsen)
- Den Danske Historiske Forening (Mette Seidelin)
- European Society of Historical Demography (Barbara Revuelta-Eugercios)
- Fængselshistorisk Selskab (Peter Fransen)
- Historisk Samfund for Sønderjylland (Hans Schultz Hansen)
- Rigsarkivets porteføljeledelse for forskning (Hans Schultz Hansen, Peter Fransen, Jørgen Mikkelsen og Steen Andersen)
- Rigsarkivets rådgivende forskningsudvalg (Hans Schultz Hansen, Thomas Clausen og Barbara Revuelta-Eugercios)
- Rådgivende forskningsudvalg for Forskningsafdelingen ved Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig (Hans Schultz Hansen)
- Selskabet for Skole- og Uddannelseshistorie (Christian Larsen)
- Società Italiana Di Demografia Storica (SIDeS) (Barbara Revuelta-Eugercios)
- Styregruppe for Aarhus Universitetsforlags projekt "100 bøger om 100 begivenheder i Danmarks historie" (Hans Schultz Hansen)
- Wissenschaftliche Beratung ved Forschungsstelle für regionale Zeitgeschichte und Public History, Slesvig (Hans Schultz Hansen)

Rigsarkivets porteføljeledelse for forskning

- Martin Bork, enhedschef, LEDSEK (formand)
- Hans Schultz Hansen, forskningsleder, LEDSEK (sekretær)
- Anne Bækgaard, enhedschef, ADEG
- Peter Fransen, seniorforsker, ADEG
- Allan Vestergaard, enhedschef, BRUG
- Jørgen Mikkelsen, seniorforsker, BRUG
- Steen Andersen, seniorforsker, BRUG
- Jan Dalsten Sørensen, enhedschef, DATA
- Mette Hall-Andersen, enhedschef, INDSAM

Rigsarkivets rådgivende forskningsudvalg

- Helle Strandgaard Jensen, Aarhus Universitet (forperson)
- Heidi Vad Jønsson, Syddansk Universitet
- Johan Heinsen, Aalborg Universitet
- Thomas Clausen, Rigsarkivet København
- Barbara Revuelta-Eugercios, Rigsarkivet Odense
- Morten Ellegaard, rigsarkivar, observatør for Rigsarkivets direktion
- Hans Schultz Hansen, forskningsleder (sekretær)